

Nämndeman - ett offentligt förtroendeuppdrag

Den senaste tidens fokus på krafttag mot kriminaliteten har ökat kraven på nämndemännens kompetens. Även medias och allmänhetens förväntningar på nämndemännen och domstolsväsendet har ökat. Ökade resurser till rättssystemet för att bekämpa brottsligheten måste även inkludera landets domstolar. Landets ca 8 500 nämndemän som dömer i domstol tillsammans med juristdomarna behöver uppmärksammas särskilt avseende arbetsförhållanden, ersättningsregler och kompetensutveckling.

Självständiga och opartiska domstolar är en förutsättning för ett välfungerande demokratiskt samhälle. Domstolarna besitter en stor makt och många av deras beslut kan vara oerhört ingripande för den enskilde. Allmänhetens förtroende för rättsskipningen är därmed av stor vikt. Syftet med nämndemannasystemet är att ge medborgarna inflytande och insyn i den dömande verksamheten och därmed skapa förtroende för domstolarna. Nämndemännen tar av sin arbetstid och fritid för att bidra till ett rättssäkert samhälle. I spåren av den ökande kriminaliteten, ökar också hat och hot mot domstolar och tjänstgörande nämndemän. Vidare ökar antalet mål som pågår över flera dagar, vilket ställer höga krav på nämndemännens flexibilitet, kompetens och vilja att, ofta med kort varsel, äta sig dessa ofta komplicerade mål.

Arbetsbördan i domstolarna har kraftigt ökat de senaste åren. Detta har inneburit en hårdare prioritering av mål samt längre väntetider på att målen skall tas upp till huvudförhandling. En vårdnadstvist kan till exempel tvingas vänta i flera år på ett avgörande i domstolen. Domstolsverket konstaterar själva att den höga arbetsbelastningen, sammantaget har lett till en sämre arbetsmiljö i domstolarna. Sett i ovanstående perspektiv är det särskilt oroande att antalet nämndemän under nuvarande mandatperiod är ungefär lika många som föregående period. För fem år sedan hanterades det ca 84 000 brottmål och nu pekar prognosen försiktigt på ca 30 000 fler mål per år.

För anställda inom rättsvårdande myndigheter finns omfattande program för att hantera hat, hot och psykisk påfrestning medan nämndemännen förväntas klara sig på egen hand. Det ska vara en självklarhet att nämndemännen ska omfattas av säkerhetsskyddet. Från tid till annan rapporteras det om nämndemän som tvekar att ta på sig krävande uppdrag, som kan handla om gängkriminalitet, sexuella övergrepp, vårdnadstvister, hedersrelaterade brott, eko-brott, tvångsomhändertagande av barn, unga och vuxna mm. När den organiserade brottsligheten och de kriminella gängerna lagförs är det nämndemännen som möter dem i rättssalen. Det kan vara ganska påfrestande och kräver att nämndemannen är korrekt, uppmärksam, självständig och kompetent. För att klara påfrestande rättegångar är det viktigt att det finns professionellt stöd när så krävs.

I dag kan man se att statusen på uppdraget som nämndeman minskar. Tydligt är att det är svårt att få med yngre personer till detta viktiga uppdrag. Kåren behöver breddas så att fler yrkeskategorier mm blir representerade. Förbättrade villkor för nämndemännen skulle kunna bidra till att höja statusen på uppdraget och öka intresset för att bli nämndeman. Nämndemännen arvoderas med ett heldagsarvode om 500 kr brutto. Arvodes- och ersättningsreglerna har inte följt med den allmänna löneutvecklingen eller inflationen. Arvodena har stått still sedan 2007. Därför riskerar de låga arvodena att allvarligt skada folkförankringen och förtroendet för rättssystemet.

Utöver arvodet erhålles förlorad arbetsförtjänst om nämndemannen har en anställning som man är tjänstledig från med löneavdrag. När ersättning för förlorad arbetsförtjänst betalas ingår ingen semesterersättning och inte heller kompensation för ev förlorad inbetalning till avtalad tjänstepension. Nämndemän med enskild/egen fir Nämndemännen tar av sin arbetstid och fritid för att bidra till ett rättssäkert samhälle. De genomför detta uppdrag med risk för sin egen säkerhet då det inte sällan är grovt kriminella på andra sidan skranket. Men man gör det för ett högre syfte,

för att vara en garant som säkerställer att demokratin upprätthålls: rättssäkra domstolar med demokratiskt inflytande.

Nämndemännens arbetsvillkor måste snarast förbättras och arvoden och ersättningar kraftigt höjas. Domstolarna hanterar ofta långa och komplicerade processer. Brottsligheten förändras och därmed rättegångarna. Kraven på nämndemännen är höga. Vi behöver ge nämndemännen fortlöpande kompetensutveckling under mandatperioden. Även en skälig ersättning för ett krävande och utsatt uppdrag.

Yrkanden:

1. motionen antas som sin egen och sänds till partikongressen 2021 med krav om att partiet ska genomföra en översyn av nämndemannasystemet i syfte att förbättra nämndemännens arbets- och ersättningsvillkor.
2. nämndemännen ska erhålla löpande kompetensutveckling under sin mandatperiod
3. nämndemännen ska omfattas av samma skydd och säkerhetsregler som personalen i domstolen.

Motionär(er): Gröndal-Liljeholmens S-förening